

B

Paul BÄCHLI 1901-1995

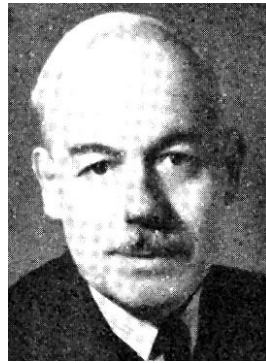

B. estis argovia instruisto, kiu transiris al la industrio, kie li okupis diversajn komercistajn postenojn.

Fone de siaj konoj de la latina lingvo B. lernis Eon en 1960. En la svisa movado li aktivis de 1960 ĝis 1978 kiel Eo-instruisto en la komerca lernejo en Wohlen/AG, kiel asessor kaj kasisto de SES (1978) kaj kiel kunredaktoro de *SER* (1973-76 kaj 1978-79). Li prizorgis la dokumentan servon de SES, redaktante du germanlingvaj propagandobroŝurojn por SES (*Was ist Eo?* kaj *Die zweite Sprache für alle*) kaj kunlaboris kun la organizantoj de Eŭropa Ferio-Semajno (EFS) de SAEF, kie li gvidis la Eo-kursojn kaj aranĝis la vesperajn prezentojn (1970-77). B. estis fakdelegito de UEA pri asekurado en Ennetbaden/AG. Pro siaj meritoj li estis elektita honora membro de SES.

→Argovio →Fervojistoj

Alfred BADER 1889-1968

B. estis kuracisto, kiu studis oftalmologion en Bazelo kaj Würzburg kaj doktoriĝis en 1915. Dum la unua mondmilito li deĵoris en la militaj lazaretoj de Germanio kaj poste laboris kiel okulkuracisto, unue en Schaffhausen kaj pli malfrue en sia naskiĝurbo Bazelo (Aeschenplatz, angulo Dufourstrasse).

Lerninte Eon en 1904/05 sub la influo de →Friedrich Schneeberger, B. fondis en tiuj jaroj kun Fritz Wenk k.a. la bazelan EK, kiun li prezidis dum multaj jaroj. La unua mondmilito kaj lia profesia okupo en Schaffhausen, kiu daŭris ĝis 1929, interrompis lian Eo-aktivadon. En 1942 li reaperis en la Eo-movado kaj dediĉis sin al Eo-tradukoj de *Imenlago* de Theodor Storm kaj *Maruška* de Mela Escherich; ĉi tiuj verkoj estis publikigitaj sub la titolo *Du amosentaj noveloj* (1945). B. komencis traduki ankaŭ la verkon *Ĉe la sanktaj akvoj* de J.C. Heer (1947), kiu estis fintradukita en kunlaboro kun Jakob Schmid kaj Paul Le Brun. Ĉi tiuj verkoj kaj ankaŭ la broŝuro *Pensoj de Zamenhof* (1945) povis esti eldonitaj de SES dank' al la financa helpo de la tradukinto mem, kiu estis ankaŭ mecenato de artistoj. Siajn Eo-travivaĵojn B., kiu estis UEA-delegito en Bazelo kaj honora membro de SES (1951), resumis en la aŭtobiografio *Esperantisto dum 60 jaroj* (1967).

→Bazelo →Bibliografio

BAHAANOJ

Laŭ *EdEo* bahaismo estas religia movado, devenanta el Persujo (nuntempa Irano) kaj multe persekutata siatempe. La fondinto de tiu movado nomiĝis Baha'u'llah (1817-92). Laŭ propra priskribo bahaismo instruas sendependan serĉadon de la vero, rezignon pri ĉiuj superstiĉoj kaj antaŭjuĝoj, unuiĝon de la homaro. Krom la religiaj principoj ĝi predikas universalan pacon, proklamas la egalrajtecon de ambaŭ seksoj, la limigon de la ekstremoj de riĉeco kaj malriĉeco, la universalan kulturan edukadon kaj – la adopton de neŭtrala universala lingvo en la lernejoj de la mondo kiel duan lingvon apud la gepatra lingvo. Baha'u'llah, kiu en siaj verkoj kaj paroladoj evidentiĝis kiel admiranto de la lingvo Eo, dum siaj vojaĝoj plurfoje parolis antaŭ e-istoj kaj ordonis al la B. en oriento zorge studi ĉi tiun lingvon. Fakte multaj B. de la terĝlobo lernis Eon. Unua bahaa fakkunveno okazis dum la 17a UK en Ĝenevo (1925), kie Lidia Zamenhof (1904-42), plej juna filino de L.L. Zamenhof, ekrlatis kun B. kaj sekve aliĝis al tiu religio, fariĝante en ĝi elstara reprezentantino de la Eo-movado kaj tradukante plurajn gravajn bahaaajn verkojn en Eon. Post la dua mondmilito e-istaj aktivecoj okazis kadre de la Ĝeneva Buroo de la internacia bahaa komunumo. En 1973 estis fondita Bahaa Eo-Ligo (BEL), kiu fariĝis faka asocio de UEA. En Svislando kelkaj personoj aktivis/as kadre de la landa sekcio de BEL kaj de la t.n. Nacia Spirita Konsilantaro de la B. de Svisujo, ekzemple → *Dietrich Weidmann*, → *Serge Reverdin*, *Georgette Gausson* k.a. *Etty Graef* (1897-1969), kiu havis amikaron aparte inter la B., kunorganizis plurajn Eo-kursojn kaj aliajn aranĝojn en → Tiĉino. La tiĉinano *Eugenio Boggio* (1902-73) informadis pri Eo en lernejoj, en framasonaj kaj bahaaaj medioj. Ankaŭ → *Auguste Forel* (kaj ties nepino) simpatiis kun la bahaaaj instruoj.

Esperanto-BALONO

Temas pri varmaera B., kiu estis financita de la zurika ES kaj lanĉita la 14an de decembro 1976 (plej unua flugo). Okaze de la unua poŝta flugado ĝi kunportis 2500 specialajn kovertojn, kiuj surhavis la poŝtstampon de la zurika urbeto Grüningen, kie la B. surteriĝis. La oficiala inaŭguro-bapto okazis la 18an de decembro 1976 ĉe Guldenen sur Forch apud Zuriko, en la ĉeesto de kvindekda e-istoj. La baptopatrino estis Hanni Liechti, edzino de la tiama prezidanto de la zurika ES, → Fritz Liechti. En la postaj jaroj la Eo-B. flugadis tra diversaj regionoj de Svislando. Registrita sub la signo HB-BEO, la B. portis grandlitere la nomon de Eo. La usona konstruaĵo estis 18 metrojn alta kun diametro de 15 metroj, kaj ĝia volumeno ampleksis 1600 kubajn metrojn. La B. servis kiel motivo por la unua Eo-poŝtmarko eldonita en 1979. La 28an de julio 1979 la B. startis okaze de la 64a UK en Lucerno. Ankoraŭ en 1983 la B. flugis plurajn fojojn en diversaj regionoj de Svislando. → Filatelo

Charles BAUDOIN

1893-1963

B. estis konata franc-devena psikanalیزisto, verkisto, poeto kaj humanisma filozofo. Dum la unua mondmilito la malsana 22-jaraĝulo estis eligita el la franca armeo. Sekve li venis al la ĝeneva regiono, Svislando, por resanigi siajn pulmojn kaj ne plu forlasis ĝin. Scipovante la germanan lingvon same bone kiel la francan, la juna psikologo, kiu estis nomita „la franca Freud”, bone konis la diversajn skolojn kaj teoriojn pri la homa psiko, pri konscio kaj nekonscio (Freud, Adler, Jung, Coué k.a.) kaj havis la okazon alproksimiĝi al Romain Rolland, Stephan Zweig, Carl Spitteler, Adolphe Ferrière kaj →Auguste Forel. Tiel B. multe kontribuis al la diskonigo de la malkovroj de S. Freud kaj de C.G. Jung en la franclingvaj landoj. En *Le Carmel*, revuo fondita de B., 1916-18 estis publikigitaj liaj diversaj intelektaj artikoloj pri militaj temoj kaj la problemoj de la naciismo.

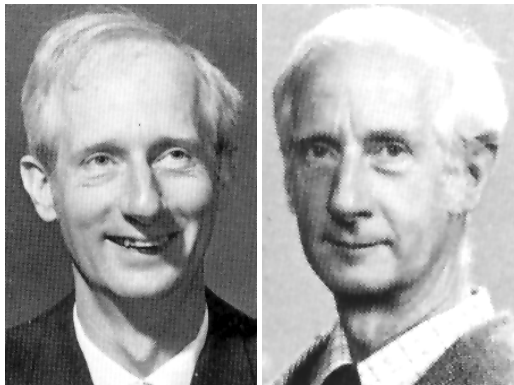
Post studoj pri filozofio en Nancy kaj Parizo (Sorbono), kie li vizitis la lecionojn de la filozofo Henri Bergson, B. licenciĝis en 1912 kaj en 1922 defendis sian doktorigan disertacion pri sugestio kaj memsugestio (aŭtosugestio). Unue li fariĝis instruisto pri filozofio en la liceo de Neufchâteau (Vogezoj). Sed en 1915 li preferis akcepti la inviton de →Pierre Bovet kaj Edouard Claparède al Ĝenevo por partopreni la aktivecojn de la Instituto Jean-Jacques Rousseau. En 1924 B. mem fondis la Internacian Instituton pri psikologio kaj psikoterapio (kiu hodiaŭ nomiĝas Internacia Instituto pri psikanalizo kaj psikoterapio). Samjare li lanĉis ankaŭ la revuon *Action et Pensée*. Laŭ B. la psikotera-

pio karakteriziĝas ne tiom per speciala metodo, kiom per iu spirito, iu maniero aliri la psikajn problemojn, kiu integras diversajn metodojn (Piron). Eble plej interesa estas la de B. evoluigita koncepto pri personeco komprenata kiel ‘agejo’, kie viglas sep tendenco-faskoj pli malpli konfliktaj inter si (rutinema, instinkta-ĝuema, aspekt- kaj plaĉemfaza, racia-respondeca, klarec-evita, devodifina kaj saĝecema), en kaj inter kiuj psikoterapio povas establi sanan ekvilibron, tiel liberigante la homojn el psikaj problemoj kaj suferoj. Ekde sia junaĝo B. emis verki poemojn, krom en la franca lingvo ankaŭ en Eo. Li francigis plurajn verkojn el la germana literaturo, ofte tra la respektiva Eo-versio.

Kun la lingvo Eo B. konatiĝis kiel knabo en la baza lernejo. Lia instruisto tre ŝatis la lingvon kaj rekomendis al la lernantoj lerni ĝin. Ankaŭ B. akceptis kaj rapide atingis bonan rezulton. Liaj poeziaĵoj parte aperis en la revuo *Esperanto*. Dum la ĝeneva UK de 1925 li prelegis en la Somera Universitato en Eo pri la temo ‘Kulturo de la spirita forto’. En Biblioteko Tutmonda (Berlino: Rudolf Mosse, Esperanto-Fako, 1926, n-ro 5-6) aperis lia libreto titolita *La Arto de Memdisciplino*. Laŭ noto de →Hans Jakob B. deflankiĝis de la Eo-movado pro la forelekto de →Edmond Privat kiel UEA-estrarano en 1934. Sed li ne rezignis jen kaj jen verki artikolojn favorajn al Eo, ekzemple en majo 1953 en la gazeto *Coopération* sub la titolo *L’espéranto, langue vivante*. Samjare en tiu gazeto eĉ aperis Eo-kurso. Kvankam B. preskaŭ neniam partoprenis aktive en la e-ista vivo aŭ vizitis kunvenojn de Eo-klubo, B., kiu estas menciita en *EoeP* (1974), tamen ĉiam restis simpatie ligita kun la Eo-movado, regule pagante sian kotizon al la ĝeneva EG La Stelo ĝis sia morto en 1963.

→Ĝenevo →Universalaj Kongresoj

Arthur BAUR
*1915

Filo de profesoro pri fizika kemio en la zurika teknika altlernejo (ETH), la zurikano B. studis (1933-40) la germanan, retoromanĉan, anglan kaj islandan filologiojn en la universitatoj de Zuriko, Upsalo, Stokholmo kaj Parizo, kun studrestado en Londono, kaj doktoriĝis (1940) per disertacio pri la adjektivo ĉe Boethius de Notker. En 1941 li diplomigis kiel gimnazia instruisto pri la germana kaj angla lingvoj. Sian ĵurnalistan karieron B. komencis kiel sola redaktoro de la gazeto *Wochenblatt von Pfäffikon* (1942-45) kaj daŭrigis ĝin ĉe *Neue Berner Zeitung* kiel redaktoro pri eksterlandaj aferoj (1945-59) kaj kiel ĉefredaktoro (1959-67). Poste li fariĝis kaj estis ĝis sia pensiĝo ĉefredaktoro de *Der Landbote* en Winterthur (1967-80). B. membris en pluraj organizaĵoj kiel en Svisa Ĵurnalista Asocio kaj en Berna Ĵurnalista Societo, kiun li prezidis, li estis estrarano de Zurika Ĵurnalista Societo kaj membris en la CK de Svisa Ĵurnalista Unuiĝo (VSJ), en la CK de Verein Schweizerdeutsch, en la svisa aŭtorrajta asocio Pro Litteris kaj en la Svisa Nacia Unesko-komisiono (de 1975). Al la nacilingva (fak-)publiko B. fariĝis konata kiel aŭtoro de klasikaj, regule reeldonitaj kaj ofte uzataj lernolibroj pri la svisgermana (alemana) lingvo, ĉefe *Schwyzertütsch*, *Grüezi mitenand*. *Praktische Sprachlehre des Schweizerdeutschen* (12a eld. 2002) kaj *Was ist eigentlich Schweizerdeutsch?* (1983). Kiel fakulo pri la retoromanĉa lingvo li verkis la librojn *Allegra genügt nicht! Rätoromanisch als Herausforderung für die Schweiz* (1996) kaj *Viva la Grischa: ein Wegweiser für das*

Bündnerromanische (1997). Ankaŭ post sia emeritiĝo (1980) B. verkis prilingvajn artikolojn por diversaj svisaj gazetoj. B. estas menciita en *Historisches Lexikon der Schweiz / Dictionnaire historique de la Suisse* (2003).

Libroj de Arthur Baur

B. lernis Eon en 1930 kiel gimnaziano kaj aliĝis al la zurika ES, al SES kaj UEA. En 1932 li ekredaktis Eo-cirkuleron sub la titolo *La Sonilo Malgranda*, poste nomata *La Ĉiulandulo* (ĝis 1933) kaj partoprenis unuafoje la ĝeneralan kunvenon de SES, en 1934 sian unuan UK (Stokholmo). En la tempo dumviva li oficis kiel vicprezidanto de SES (1939-42), redaktoro de *Svisa Espero* (1951-62), poste ankaŭ kiel prezidanto de SES kaj redaktoro de *SER* (1980-86). Li gvidis la informservojn de la 31a kaj 32a UK (ambaŭ okazintaj en Berno, 1939 resp. 1947) kaj la gazetaran servon de la 64a UK (Lucerno 1979). Li estis la ĉefredaktoro de la →*Svisa Antologio* (1939), kaj li verkis la kursojn *Esperanto in 5 Lehrbriefen* (1942) kaj *Esperanto per Post* (1958, reeldonita en 1963), same la SJW-kajeron *Deine zweite Sprache*

(1960). Dum pluraj jardekoj (1947-91) li redaktis parton de la Eo-programo de SRI (→Radio). Komisiita de SES, 1954-87 li prizorgis la germanlingvan eldonon de *Esperanto-Information* por la nacilingva gazetaro, de kiu aperis 160 eldonoj. En 1976 li skribis ankaŭ la tekston *Von der Utopie zur Wirklichkeit - Geschichte der Plansprachen* (ĝi aperis en *Der Landbote* kaj kiel aparta broŝuro) kaj kompilis la enhavon de la flava inform-flugfolio *Esperanto heute*. En 1979 aperis lia libro *La fenomeno Svislando*, kiu estis distribuita al la partoprenantoj de la 64a UK en Lucerno. B., kiu estis ankaŭ ano de la Akademio de Eo, fine de la 1940aj jaroj reprezentis, kun →Edmond Privat, SESn en la Svisa Packonsilio kaj en la Svisa Asocio por Unuiĝintaj Nacioj. En 1953 li helpis aranĝi ekspozicion pri Eo en la Svisa Nacia Biblioteko en Berno. En 1959 SES distingis lin per la honora membreco. UEA atribuis al li tiun honortitolon en 1980.

Arthur Baur, *Deine zweite Sprache*, SJW 1960

→Radio →Zuriko →SES →Ĵurnalismo →Familioj
→Svislando →Bibliografio →Antologio

Heidi BAUR-SALLENBACH

1916-2006

La edzino de →Arthur B. (ekde 1943) studis la germanan kaj anglan lingvojn kaj literaturojn en la zurika universitato, kie ŝi doktoriĝis en 1941 per disertacio pri George Sand kaj la germana emancipiĝa romano. Poste ŝi laboris kiel sendependa ĵurnalistino kaj teatra kritikistino.

B. lernis Eon en 1936/37 kaj kunlaboris kun sia edzo en diversaj Eo-aktivecoj, precipe en la pretigo de la *Svisa Antologio* kaj de radioprelegoj por SRI. Krome ŝi instruis Eon en la popola altlernejo de Berno.

En sia alta aĝo ges-roj B. transloĝiĝis al maljunulejo en Männedorf/ZH.

BAZELO

Kantono en norda Svislando germanlingva, dividita en du t.n. duonkantonoj: Urbo (germanlingve: Basel-Stadt, mallong. BS, 37 km², 186'100 loĝantoj/2005. Ĉefurbo: Basel (en Eo laŭ PIV: Bazelo); Kamparo (germanlingve: Basel-Landschaft, mallong. BL, 517 km², 266'200 loĝantoj/2005). Ĉefurbo: Liestal.

Laŭ la nomaro de SES (en *SE* 1/1903) la unua bazela Eo-adepto nomiĝis Hans Breuner-Eglinger. La postaj nomaroj menciis la apotekiston H. Eisenhut kaj la gimnazianon *Fritz Wenk*. En tiu epoko oni venigis al la urbo la tiaman prezidanton de SES, →Friedrich Schneeberger el Laufen, por ke li faru propagandajn prelegojn. Sekve, en 1905, kun

→*Alfred Bader* (1889-1968) kaj *Eduard Wenk* (frato de Fritz Wenk) estis fondita la bazela EG, al kiu aliĝis 28 personoj (en 1906 la grupo havis 41 membrojn). Ok tagojn post la formala fondo de la EG aŭ ES, la 15an de novembro 1905, okazis la unua societa kunveno, en kiu oni aprobis la regularon kaj elektis la unuan estraron, kiu konsistis el Fritz Wenk (prezidanto), Alfred Bader (sekretario), kaj Lehner (kasisto). Favoraj artikoloj pri tiuj eventoj aperis en la bazel-urba gazetararo (*National-Zeitung* kaj *Basler Volksblatt*). Al L.L. Zamenhof estis sendita salutkarto, kiu pridankis ĝin en letero de Bader la 27an de februaro 1906 per jenaj vortoj: „Al la Baselaj e-istoj mi sendas koran dankon pro la saluta karto, kiun mi ricevis de ili. Mi esperas, ke ili multe helpados al la sukcesigo de la kongreso de tiu ĉi jaro“. En 1907 estis malfermita Eo-konsulejo ĉe Centralbahnhofstrasse 5. Ĉi tiu sukcesa komenca periodo daŭris ĝis 1908, kiam ekfuroris la reformlingvo Ido, kiu absorbis ankaŭ pastoron Schneeberger kaj la fratinojn Wenk, dum Alfred Bader restis fidela al Eo. Post la fino de siaj studoj Bader forlasis B. por labori en Schaffhausen ĝis 1929 kaj tiam revenis al B.

En 1910 pri la historio de la neŭtrala universala lingvo prelegis en B. la fama kemiisto kaj nobelpremiito (de 1909) Wilhelm Ostwald (1853-1932) el Leipzig (→Antologio). →*Albert Debrunner* (1884-1958), kiu abiturientiĝis (1902) kaj doktoriĝis (1907) en B. kaj kiu fariĝis konata lingvo-sciencisto (en Germanio, poste en Berno), rakontis dum la IALA-konferenco en 1930, ke en sia junaĝo en B. eblis ofte aŭskulti prelegojn pri la universala lingvo, precipe pri Eo, kaj ankaŭ pri la monda pacmovado, kiu laŭ li formas paralelon al la Eo-movado.

En 1911 la disfalintan bazelan Eo-movadon rekonstruis *H. Rusterholz* kaj *Charlotte Pulvers*. La 15an de februaro 1911 okazis propaganda parolado de la berna Eo-pioniaro →*Jakob Schmid* en la gildejo Rebleuten, kiun partoprenis 80-100 personoj, ankaŭ Schneeberger kaj aliaj idistoj, kiuj partoprenis la diskuton. Malgraŭ tiu propaganda klopodo en 1912 troviĝis nur 6-8 membroj, kiuj kunvenis kadre de la bazela ES. En 1914 Eduard Wenk proklamis antaŭ 60 aŭskultantoj sian revenon

al Eo. Dum la milito la ES nombris 16-20 anojn.

En 1919, dank' al la klopodoj de →*Friedrich Uhlmann* (1881-1938), kiu ekloĝis en B., la Eo-movado iom revekigis. En marto →*Immanuel Olsvanger* (1888-1961) gvidis kurson kun 50 personoj, kaj en majo la bazelanoj organizis la jarkunvenon de SES. Kadre de la Svisa Specimena Foiro estis starigita Eo-stando (laŭ la revuo *Esperanto* de UEA, n-ro 6/1922, la foiro uzis ankaŭ Eon kiel lingvon por la korespondado). Ĉi tion sekvis sukcesa societa kunveno kun 200 partoprenantoj kaj kun Uhlmann kaj Schmid kiel prelegantoj.

Charlotte Pulvers kaj Fritz Wenk

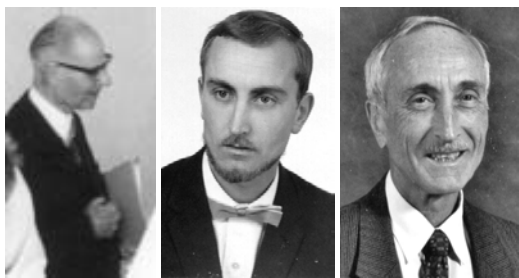
Alfred Bader, Friedrich Uhlmann, Jeanne Schmutz

En la 1920aj jaroj Eon lernis →*Hermann Schmutz* (1896-1993) kaj lia posta edzino *Jeanne Saenger* (1895-1982). La paro vaste uzadis Eon por siaj vojaĝoj kaj kontaktoj, prefere en la fervojista kaj laborista movadoj (SAEF kaj SAT). En tiu tempo, do ĉ. 1926/27, iu K. Deutschle instruis Eon, ĝuste ankaŭ al Schmutz kaj Saenger kaj al 12-15 aliaj personoj, i.a. al *Nerina Gessaga* en Birsfelden/BL. En 1928 Gessaga vojaĝis al Moskvo pere de Eo por partopreni sportan

aranĝon kaj renkonti sian sovetian Eo-korespondanton. Tiam en B. ekzistis *Laborista* ES, kies fundamento laŭ informo de *La Semanto* (nov. 1935) estis fiksita en 1925 kaj kiu funkciis ĝis 1939, do ĝis la komenco de la dua mondmilito. La jarlibro de SAT de 1927/28 indikis 6 adresojn en la urbo B., aliajn en Allschwil (ges-roj Schmutz), Birsfelden (Gessaga), Liestal (Josef Kullnig) kaj Riehen (Walter Suhr). Kiam la membroj de la grupo timis, ke la nacisocialistoj povus okupi B. kaj persekuti la laboristajn e-istojn, ili decidis kaŝi la Eo-libraron kaj aliajn esperantaĵojn en la subtegmentejo de la familia domo de ges-roj Schmutz en Allschwil.

La paro Jeanne kaj Hermann Schmutz-Saenger

André Schild kaj Hans-Werner Grossmann

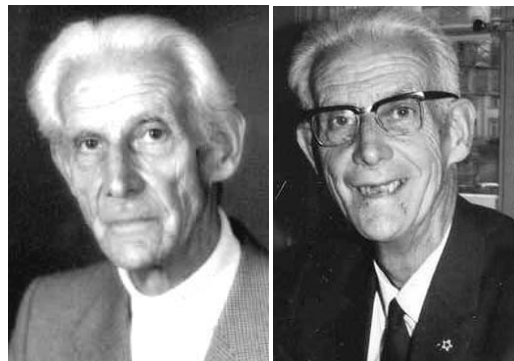
La 10an de aprilo 1937 la lingvoinstruisto → *André Schild* (1910-81) anoncis la refondan kunvenon de la bazela ES. Pli kaj pli Schild simpatiis kun la lingvo → *Occidental-Interlingue*, sed en 1947 li publikigis sian propran planlingvan projekton → *Neolatino*, antaŭ ol en 1951 transiri al → *Interlingua* (IALA), kie li restis.

Post mallonga prezidado fare de *Samuel Leuenberg* (1872-1964) la ES estis transprenita denove de Alfred Bader, kaj kun la ĉesto de ges-roj Schmutz komenciĝis trankvila kaj stabila periodo por la bazela ES.

La edzino de Samuel Leuenberg, *Ida Leuenberg-Burkhard* (1880-1959), ankaŭ estis Eoparolantino (de 1918). La plej grava aranĝo de tiu tempo estis la jarkunveno de SES okazinta en B. kun 90 partoprenantoj (1952).

Bazelaj esperantistoj: Samuel Leuenberg, Heinrich Ringli, Louise Tissot-Martin

Du fotoj pri Heinrich Ringli

Nova vento ekblovis en B., kiam fine de la 1950aj jaroj aperis la juna anglo *John Catling*, kiu edzinigis membrinon de la grupo, la junan lucernaninon → *Sonja Brun*. Kune ili organizis en 1962 la 75-jaran jubileon de la lingvo Eo, lige kun la SES-tagoj. Catling ankaŭ komencis gvidi kursojn, tamen neniu el la lernintoj restis longe en la grupo. Kiam Catling translokiĝis al Anglio, Bader petis al Kurt Schweizer, instruisto en B., transpreni la prezidon – en aŭtuno 1962 Schweizer akceptis ĝin. Schweizer, sub kiu estis akceptita nova statuto, havis ankaŭ muzikan talenton kaj volonte distris la